

Міністерство освіти і науки України
Хмельницька обласна військова адміністрація
Хмельницька обласна рада
Департамент освіти і науки Хмельницької обласної військової адміністрації
Хмельницька облспоживспілка
Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
Центр дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при
Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка
Хмельницька обласна організація Національної спілки краєзнавців України
Хмельницька обласна універсальна наукова бібліотека
Державний архів Хмельницької області
Городоцька міська рада
Городоцький краєзнавчий музей Городоцької міської ради
Комунальна установа «Центр професійного розвитку педагогічних працівників
Городоцької міської ради»

ІСТОРІЯ МІСТ І СІЛ ХМЕЛЬНИЧЧИНИ

МАТЕРІАЛИ І ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

(м. Городок, 25 жовтня 2024 р.)

Т. 2

Хмельницький
2024

УДК 908(477.43)(I-21/22)-029:93/94(062.552)

I 90

Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Хмельницької обласної організації НСКУ
(протокол № 3 від 22. 11. 2024 р.)

Рецензенти:

Ю. Зінько, к. і. н., доц., декан історичного факультету Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського;

Р. Маньківська, д. і. н., проф., заступник голови НСКУ.

Редакційна колегія:

Н. Андрійчук, Городоцький міський голова (співгол.); **Ю. Телячий**, д.і.н., проф., президент Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту, голова Хмельницької обласної організації НСКУ (співгол.); **В. Прокопчук**, д.і.н., проф., член президії Хмельницької обласної організації НСКУ (заст. співгол.); **Ж. Максимова**, директор КУ «Центр професійного розвитку педагогічних працівників Городоцької міської ради» (заст. співгол.); **О. Федоров**, нач. відділу культури, національностей, релігій та туризму Городоцької міської ради (заст. співгол.); **В. Адамський**, відп. секретар Хмельницької обласної організації НСКУ (відп. ред.); **Ю. Блажевич**, к.і.н., доц., голова Хмельницької міської організації НСКУ; **К. Бурдуваліс**, директор Державного архіву Хмельницької області; **Н. Гоцуляк**, директор Городоцького краєзнавчого музею (G-Museum); **О. Гріх**, секретар Городоцької міської ради; **О. Завальнюк**, д.і.н., проф., керівник Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, **О. Комарніцький**, д.і.н., проф., заступник декана іст. факультету Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, заступник голови Хмельницької обласної організації НСКУ; **П. Кривий**, зберігач фондів Городоцького краєзнавчого музею, голова Городоцького відділення Клубу імені академіка Сергія Виноградського; **А. Матвєєв**, к.і.н., доц., віце-президент Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту; **К. Чабан**, директор Хмельницької обласної універсальної наукової бібліотеки, заступник голови Хмельницької обласної організації НСКУ; **С. Щур**, заст. нач. відділу культури, національностей, релігій та туризму Городоцької міської ради.

I 90 Історія міст і сіл Хмельниччини: матеріали І всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Городок, 25 жовтня 2024 р.): У 2-х тт. / [ред. кол.: Н. Андрійчук (співгол.), Ю. Телячий (співгол.), В. Прокопчук (заст. співгол.), Ж. Максимова (співгол.), О. Федоров (заст. співгол.), В. Адамський (відп. ред.), Ю. Блажевич та ін.]. Хмельницький: ФОП Стрихар А. М., 2024. Т. 2. 427 с.

У збірнику публікуються повідомлення, виголошені авторами в якості доповідей на І всеукраїнській науково-практичній конференції «Історія міст і сіл Хмельниччини», в яких розкрито політичні, економічні, соціальні, культурно-освітні аспекти історії рідного краю.

© Автори статей, 2024

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 2

ІСТОРІЯ МІСТ І СЕЛИЩ ХМЕЛЬНИЧЧИНИ.
МИНУЛЕ СІЛЬСЬКИХ НАСЕЛЕНИХ
ПУНКТІВ ОБЛАСТІ

Коржик С. Місто Летичів на початку XVIII століття за матеріалами інвентарів та люстрацій Летичівського староства	3
Олійник М. Зінків на Поділлі: шлях через століття	17
Куйдан Т. Історія села Білецьке XVI–XIX ст.	26
Сердунич Л. Містечко Стара Синява за даними метричної книги 1875–1919 років	31
Говорун В. Комплексне краєзнавче дослідження с. Голосків Хмельницького району Хмельницької області	39
Стрункін Г. Історія села Голубівка Барського староства. Від унії через католицизм до православ'я	48
Сльозкін М. Антинімецькі тенденції у національному імперському законодавстві наприкінці XIX – на початку XX ст. (на прикладі Заславського та Старокостянтинівського повітів	54
Зелінський Р. Села Хмельниччини в складі Літинського повіту на початку XX століття	58
Блажевич Ю., Вашук Н. Топоніми і мікротопоніми села Баглайки	64
Кохановський О. Радівці: історія села, яке чекісти вважали «бандитським»	70
Стрельбіцька Н., Халайцян В. Туристичний потенціал Городоччини: проблеми та перспективи розвитку	85
Кащук І. Культурно-історичний розвиток села Правдівки: від давнини до сучасності	90
Романюк О. Жванчик	96
Будзінський І. Історія села Панасівки та її початкової школи	109
Матвеев А., Коцюк В., Басараба І. Хутір Корчунок – від панського маєтку до школи-інтернат	125
Прокопчук В. З царини усної історії: Яромирська СЦ, рік 1967-ий	131

СЕКЦІЯ 3

ВИЗНАЧНІ ПОДІЇ МИНУВШИНИ КРАЮ

Михайлик А. Адміністративно-територіальний устрій Заславщини в кінці XVIII – на початку XIX ст.	139
Муляр А. Старокостянтинівський повіт у пореформенний період (1861–1871 рр.): особливості соціально-економічного розвитку	145
Яблонський В. Село Волиця на Теофіпольщині в подіях січневого повстання 1863–1864 рр.	151
Лавринчук В. З історії медицини на Сатанівщині (початок XX століття)	155
Максімова Ж. Таємниці старовинних мацев Городка	162
Байдич О. Деякі відомості про маєтності землевласників-поляків Старокостянтинівського повіту (1910 рік)	172
Байдич В. Відомості з опису Сатанівського Свято-Троїцького жіночого монастиря 1914 року	180
Косперович Р. Державна варта на Поділлі (1918 р.)	185
Комарніцький О., Комарніцька Л. Містечка Городоччини у добу Української революції 1917–1920 рр.	191
Гоцуляк Н., Кривий П., Щур С. До окремих сторінок історії Городоцького краю в період Української національної революції 1917–1921 рр.	200
Красносілецький Д. Подільська Городоччина у подіях національно-визвольного руху у 1920–1923 рр.	213
Черняк В. Внесок хмельничан у заснування та становлення Познанського університету (1919–1939 рр.)..	220
Дацюк О. Церква-фортеця с. Сутківці – унікальна пам'ятка сакральної архітектури	228
Єсюнін С. Палац князів Сангушків у Ізяславі: розквіт, руїна, надія на відродження	239
Слободянюк П. Городоцький РЕМ – шляхи зростання ...	260
Соловей М. Практика управління і методичного супроводу освіти в умовах становлення об'єднаних територіальних громад (2016–2018 рр.)	269
Рибак С. Історія освіти Городоччини	278
Кошельник А. Оновлення міської геральдики Хмельниччини в добу незалежності	283

СЕКЦІЯ 4

ІСТОРИЧНІ ПОСТАТІ, ВІДОМІ ЛЮДИ,
ГЕРОЇ ХМЕЛЬНИЧЧИНИ

Кравчук О., Калитко С. Діяльність Литовського князя Федора Корятовича на Поділлі	296
Галус О. Діяльність всесвітньовідомого мікробіолога Сергія Виноградського на Городоччині Хмельницької області	310
Завальнюк К. Леонід Філонов – дослідник життя і творчості Сергія Виноградського	318
Гурська К. Репресовані священики Ново-костянтинівщини. Микола Олексійович Смірнов	330
Долінська Л., Мартинюк Н. До 105-річчя від дня народження першого єпископа Кам'янець-Подільської дієцезії, священника с. Маниківці Яна Ольшанського	339
Пентюк Б. Родина Дложевських у духовному служінні на Хмельниччині	348
Мазур Р. Роуз Песотта: від іммігрантки до лідерки профспілкового руху	356
Войтович О. Професійна діяльність уродженця Проскурова Василя Зеньківського в університеті св. Володимира та Київських українських університетах (1917–1919 рр.)	361
Олійник Ю., Бурдуваліс К. В'язень національної ідеї: Юхим Сіцінський і боротьба за Україну	370
Агаманчук О. Праведник з Фельштина	374
Бочуля М. Контрабанда на польському кордоні (1921–1929 рр.): дослідження діяльності Й. Г. Скорубського	377
Сакалюк А. Праведники народів світу Славути та Славуцького району Хмельницької області. Відомі та невідомі імена	383
Кулибчук В. Володимир Марциновський – всесвітньовідомий вчений із Шепетівки	392
Удра В. Справа усього життя	397
Коляда І., Тітов Ю. Національно-культурний феномен Ольги Басистюк і Ади Роговцевої: порівняльний аспект ..	402
Кондратюк О., Ганаба С. Голгофа долі добровольця Володимира Шевчука – за суверенність нашої держави ..	407

УДК 339.194(438)«1921-1929»Й.Г.Скорубський(045)

*Максим Бочуля,
м. Хмельницький*

КОНТРАБАНДА НА ПОЛЬСЬКОМУ КОРДОНІ (1921-1929 РР.): ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ Й. Г. СКОРУБЬСЬКОГО

Дослідження присвячено аналізу справи Йосипа Гнатовича Скорубського, селянина з Хмельниччини, який у 1929 р. був заарештований і засуджений до заслання за звинуваченням у контрабанді та шпигунстві на користь Польщі. На основі архівних документів проаналізовано обставини справи, доказову базу та мотиви обвинувачення. Робота демонструє, як політичні репресії та свавілля радянської влади вплинули на життя звичайних людей у прикордонних районах. Висновок дослідження полягає у тому, що справа Скорубського є типовим прикладом політичних переслідувань в Україні 1920-х років, коли звинувачення у контрабанді та шпигунстві використовувалися як інструмент для боротьби з політичними опонентами.

Ключові слова: *заслання, Й. Г. Скорубський, контрабанда, шпигунство, Польща, Радянський Союз.*

Після Першої світової війни 1914–1918 рр. Польща здобула незалежність, кордон проходив по річці Збруч між сьогоднішніми Хмельницькою та Тернопільською областями. В цей період на лівому березі річки Збруч на Хмельниччині в 1919 р. встановлюється Радянська влада. УРСР в складі СРСР зіткнулася з багатьма проблемами, такими як економічна криза та безробіття. Ці фактори спонукали людей шукати інші джерела доходу, і контрабанда стала для багатьох способом виживання. У міжвоєнні роки, двох світових війн, особливо з 1921–1929 рр. польський кордон став ареною активної контрабандної діяльності жителів. Зміна політичної та економічної ситуації в регіоні, а також міжнародних відносин створили сприятливі умови для такої злочинної діяльності. Однією з яскравих постатей цього періоду є звинувачений в контрабандній діяльності Йосиф Гнатович Скорубський, уродженець Юринецького повіту, діяльність якого стала символом боротьби за виживання в умовах економічної нестабільності та політичних обмежень в УРСР, за що його Радянська армія не законно і без доказів, а тільки за словами

мешканців с. Липівка заарештувала на 3 роки та відправила у заслання в Північний край.

У даному повідомленні ставиться за мету в'яснити, за що саме заарештували жителя Городоцького р-ну с. Липівка – Й. Г. Скорубського, якого звинуватили в не законному промислі торгівлею контрабанди та перетині державного кордону з Польщею і в'яснити, хто саме наводив наклеп на простого сільського жителя прикордонного села.

Дана стаття базується на матеріалах кримінальної справи, виявленої в Державному архіві Хмельницької області (ДАХМО) [1].

Народився Йосиф Гнатович в 1889 р. у селі Липівка Юринецького повіту, Подільської губернії в родині міщанина. Коли йому виповнилося 25 років, він втратив матір, через 5 років помер батько від тифу. Відомо що в нього було 2 брати – Броніслав та Боліслав та 4 сестри – Франя, Марія, Ядвіга та Юлія. Одружений на Ганні Василівні Бударецькій приблизно перед арештом у 1929 р. [1, арк. 3].

У віці 18–19 років разом з братом Боліславом пішли служити до місцевого поміщика Кикингера в с. Липівка. Працював біля плуга та машини, а потім на прохання батька, поміщик дозволив Йосифу працювати в кузні. Тут він працював до часу, поки поки його не призвали в армію. У 1915 р. розпочав службу у Сибіру, пізніше його перевели до Віленської губернії, де служив на залізній дорозі. В 1918 р. був демобілізований. Після цього приїхав до дому і з того часу проживав весь час в с. Липівка, де збудував кузню, в якій і працював аж до самого арешту 25 березня 1929 р. [1, арк. 4, 8].

У 1918 р., коли Йосиф Гнатович демобілізувався, він мав такий маєтковий стан: 1 хату, 1 клуню, 1 сарай, 1 коня, 1 свиню, 1 віз, 7 вуликів та 369 десятин садибної ділянки. Сім'я складалася з 5 осіб, один член родини, а власне Бороніслав, згідно «довідці про склад сім'ї», був хворим [1, арк. 21].

Місцевий житель з с. Андріївки Юринецького р-ну Валентієв Казимир Іванович, який свідчив проти Скорубського Йосифа Гнатовича, повідомив уповноваженому помічнику 22 ВПО ГПУ відділу ГПУ УРСР Суханову на допиті: «В домі громадянина с. Андріївки Юринецького р-ну Левицького Сигізмунда Йосифовича проходили систематичні, я б так сказав регулярні зібрання, з невідомою для мене ціллю, ряд облич в яку входили також сам Левицький Сигізмунд, його дружина Юлія, Скорубські

– Йосиф, Франя і Марія з с.Липівка – родичі Левицького, Петровська Ядвіга та її син Петро з с. Немиринці та інші. Зібрання носило систематичний характер і я знаю, що такі-ж зібрання проходили в них ще і в 1921 р. в тім же складі. Знаю добре, що Левицький Сигізмунд зі своєю дружиною, Скорубські з с. Липівки і Петровськими з Немиринець займалися контрабандою як в 1921–1922 рр., так і в 1927 р., і в 1928 р., при тому, що товари, які вони приносили Скорубські та Петровські привозили, а точніше зносили, в дім до Левицького Сигізмунда, а звідти розповсюджували далі. Скорубські і Петровські приходили з контрабандою до Левицького Сигізмунда, разом з останім або його братом Левицьким Адольфом йшли в дім ксьондза Леневица, із цього я передбачаю, що, як видно, ксьондз Леневиц використовував переходи їх за кордон для передачі усяких листів. Про листи знаю тільки: на початку 1928 р., коли я зненацька зайшов в хату Левицького, який передавав Скорубській Марії якісь листи, сказав: «на візьми передай листа», і так як я у цей момент зайшов, то Скорубська Марія схватила одразу листа і сховала. Взнати від кого і куди ці листи відправляються мені невідомо. Завжди, коли до Левицького Сигізмунда приходив хто не будь із Скорубських або Петровських – Левицький і приходящі завжди інакше вели розмову, як пошепки, явно бажаючи приховати від посторонній свої справи. Справи ж, як я знаю, заключалися в тім, що вони всі разом займалися контрабандою, причому за кордон ходили: Скорубські Марія та Франя, Петровські Марія та Богдан і Скорубський Йосиф, Левицький Сигізмунд, Зарянський Павло, а інші приймали товар і направляли далі, тобто продавали євреям з Кузьмина та Фельштина.

В 1922–1923 рр. в їх компанії по контрабанді входив Єлінський Верфоломій, якого я сам накрив в 1923 р., коли з контрабандою з Левицьким Сигізмундом продавали контрабанду приїхавшому єврею з Фельштина, прізвище єврея я не пам'ятаю. В тому що всі вище перелічені особи займалися і до сьогодення контрабандою і ходять за кордон свідчать наступні факти: один з них Петровський Богдан в 1928 р. був заарештований за контрабандну діяльність і потім висланий ГПУ, а тепер відбуває своє покарання на заслання; Скорубський Йосиф за свою контрабандну діяльність сидів в Одеському ДОПРЕ, звідки був звільнений достроково в 1927 р., а з 1928 р. в с. Андріївку до Левицьких із с. Липівка, хтось із

Скорубських, точно не пам'ятаю Франя чи Марія принесли контрабандним шляхом, причому один з принесених контрабандних хусток Терлецька Олена Дмитрівна – жителька с. Андріївка пропонувала купити моїй дружині, але моя дружина відмовилася, а коли моя дружина спитала, звідки вона взяла ці хустки, то Терлецька Олена сказала, що це їй дала її двоюрідна сестра. Двоюрідною сестрою Терлецька Олена приходитьсь всім Скорубським, так як мама її родом із Скорубських» [1, арк. 17].

У травні 1926 р. Йосиф Скорубський та Митрофан Павлюк, мешканці с. Липівка Юринецького р-ну вирушили до с. Кузьмин з сумною метою – придбати надгробні хрести для своїх покійних батьків. На шляху до місця призначення, неподалік с. Шишківці, їх перехопив представник місцевої міліції. Разом з ним прибули двоє незнайомців, які перевозили на підводі бочки з невідомим вмістом. Без жодних пояснень міліціонер затримав Скорубського та Павлюка, посадивши їх на підводу разом з таємничими незнайомцями. Усіх разом доставили до с. Шишківці, де відбулася перша незрозуміла зміна планів. Міліціонер відпустив підводу з бочками, залишивши затриманих чекати біля іншої. Далі їх перевезли до села Кузьмин, де відбулася кульмінація цієї дивної історії. У Кузьміні міліціонер категорично звинуватив Скорубського та Павлюка у контрабанді, вимагаючи від них видати прихований товар. Незважаючи на відчайдушні заперечення чоловіків, які стверджували, що не мають жодного стосунку до будь-яких незаконних дій, їх заарештували. Цікаво, що ті самі незнайомці, які прибули з міліціонером на місце першої зупинки, були звільнені без жодних наслідків. Справу передали до суду в Проскурові, де Скорубського та Павлюка визнали винними у контрабанді та засудили до трирічного ув'язнення. Однак, вже через рік, у 1927 році, їх достроково звільнили [1, арк. 4].

25 березня 1929 р. Й. Г. Скорубського підозрюють у контрабандному промислі та шпигунстві на користь Польщі, через те, що підозрюваний може втекти від слідства і суду, його було ув'язнено у 22 ВПО ГПУ Проскуровського округу [1, арк. 1-2].

10 квітня 1929 р. у процесі розслідування справи щодо громадянина Скорубського Й. Г., який підозрювався у порушеннях, що передбачені статтями 54-6 та 56-24 Кримінального кодексу УСРР (контрабанда промислових товарів та шпигунство на користь Польщі), було виявлено, що його залишення на свободі

може зашкодити подальшому слідству. З огляду на можливість втечі обвинуваченого та відсутність запевнень щодо його явки на допити, керуючись статтями 144 та 145 УПК, а також статтею 150 Кримінального кодексу УСРР, вважалося за доцільне застосувати запобіжний захід у вигляді арешту [1, арк. 6].

3 червня 1929 р., зважаючи на складність розслідування та необхідність проведення додаткових слідчих дій, пов'язаних з залученням до справи нових фігурантів (Скорубських Марії та Франі, Левицького Сигізмунда), а також наявність інших не з'ясованих обставин, що потребують доказової бази, термін досудового розслідування вважалося об'єктивно неможливим завершити до 10 червня 1929 р. На підставі статей 113 і 157 Кодексу кримінального процесу України, з метою забезпечення «всебічного, повного та об'єктивного розслідування кримінального провадження», порушено клопотання перед Проскурівським окружним прокурором про продовження строку досудового розслідування та тримання під вартою Й. Г. Скорубського на один місяць, до 10 липня 1929 р. Причиною продовження терміну досудового розслідування послуговував допит мешканця с. Кокошинець, Причака Григорія Федоровича, який вказав на наступне: «При переході на польську сторону бував на польському кордоні і у Павла Бакая – Юзя Скорубська з с. Липівка часто переходила на польську сторону, зупинялася біля лісника в с. Лука, на польській стороні за іменем Олекса, а потім разом із дочкою лісника ходила в польську Тарнаруду до ксьондзу. Раніше ж цей ксьондз жив у радянській Тарнаруді» [1, арк. 9–10].

Свідок Антон Вербицький в своїх показаннях навів наступні факти: «Про Скорубського Йосифа мені відомо, що він є контрабандистом, який пов'язаний разом з селами, які знаходяться на приграниччі, контрабандою займається багато років і що навіть до нього з Польщі приходив Павло Бакай, по даним прикордонників агент Польщі, який приносив йому контрабанду до дому» [1, арк. 11].

Також ці слова стверджує Михайло Воронюк: «Мені відомо, що Скорубський Йосиф займався контрабандним промислом з часів встановлення кордону і до самого арешту, і що в 1926 р. затриманий за контрабандний промисел Скорубський після відбуття покарання не поривав, а робив разом зі своїми сестрами Марією і Франею, останні також були заарештовані за придбання

валюти. Йосиф проїжджав по ярмарках, де скупляв золото і долари, за які міг розрахуватися в Польщі за товар». Наразі додавав: «Скорубський відвідував в с. Кокошинці в Польщі – Павла Бакая, а той в свою чергу приходив до Скорубського і приносив контрабанду йому до дому. Останній раз це було в лютому 1929 р.» [1, арк. 12].

Ще одним свідком, який виступав за контрабандну діяльність Й. С. Скорубського був – Андрій Мостанець, який стверджував: «Мені відомо, що Скорубський Йосиф, як затятий контрабандист часто переходив на польську сторону зі зброєю, а звідти приносив в своє село великі партії контрабанди, яку згодом вивозили у тил, не дивлячись на те, що він вже сидів у в'язниці, контрабандною діяльністю займатись не переставав і навіть завдяки цьому встиг підняти своє господарство [1, арк. 13].

13 червня 1929 р. уповноважений Волочиського прикордонного загону ГРУ розпочав розгляд справи за № 249 щодо Й. Г. Скорубського. Його звинуватили у скоєнні низки контрабандних операцій та у співпраці з польською розвідкою і навіть переходу кордону в с. Тарнарода до м. Скалат. Слідство встановило, що Скорубський підтримував зв'язки з польським священиком Будрісом, який проводив антирадянську пропаганду та був підозрюваним у шпигунстві. Однак, оскільки Будріс втік до Польщі, прямі докази участі Скорубського у шпигунській діяльності відсутні [1, арк. 23].

22 червня 1929 р. Й. Г. Скорубського звинувачують у «соціально-шкідливій діяльності» та підозрюють у шпигунстві на користь Польщі. Оскільки він жив біля кордону і займався нелегальною діяльністю, його вважали загрозою для держави. Тому, за рішенням суду, його вирішили вислати з території Радянського Союзу. Підставою для такого рішення стала постанова ЦВК СРСР від 28 березня 1924 року, яка дозволяла виселяти «соціально шкідливих елементів» [1, арк. 28-29].

26 червня 1929 р. щодо Скорубського Йосифа Гнатовича було прийнято два взаємовиключні рішення: про припинення кримінального переслідування та про направлення до концтабору. Така ситуація свідчила про свавілля та непередбачуваність радянського правосуддя того періоду. «Соціально небезпечний елемент» - це поняття широко використовувалося у радянській системі для позначення осіб, які з якихось причин вважалися

загрозою існуючому режиму. Застосування цього терміну дозволяло позбавляти людей свободи без проведення повноцінного судового розгляду. Незважаючи на припинення кримінального переслідування, Й. Г. Скорубський залишився під вартою. Це свідчить про те, що запобіжні заходи застосовувалися не лише для забезпечення явки обвинуваченого до суду, а й для ізоляції небажаних осіб.

3 вересня 1929 р. постановлено, Й. Г. Скорубського через ППОГПУ – вислати в Північний край терміном на 3 роки [1, арк. 30].

Отже, можна зробити декілька висновків. По-перше, справа Й. Г. Скорубського є типовим прикладом дії політичних репресій в Україні 1920-х років, коли тисячі людей зазнавали переслідувань за політичними мотивами. По-друге, звинувачення в контрабанді та шпигунстві часто використовувалися як інструмент для боротьби з політичними опонентами. По-третє, судовий процес над Й. Г. Скорубським був явно упередженим, а докази його вини були сфальсифіковані. По-четверте, вирок, винесений Йосифу Гнатовичу, був явно несправедливим і заснованим на політичних мотивах. Нарешті, справа Й. Г. Скорубського є нагадуванням про те, що навіть у мирний час люди можуть стати жертвами політичних репресій, коли в державі не працюють демократичні процедури та цілковито ігноруються норми права.

Список використаних джерел та літератури:

1. Архівна справа по обвинуваченню Й. Г. Скорубського по ст. ст. 56-24 і 54-6. 1929. ДАХМО. Ф. 6193. П. 5461. Арк. 1-47.

УДК 27-36(477.43)

*Аліса Сакалюк,
м. Славути*

ПРАВЕДНИКИ НАРОДІВ СВІТУ СЛАВУТИ ТА СЛАВУТСЬКОГО РАЙОНУ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ. ВІДОМІ ТА НЕВІДОМІ ІМЕНА

За документами Державного архіву Хмельницької області в період Голокосту було розстріляно 5016 мирних євреїв Славутського району, з